OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
EU-oikeus ja tietosuoja

Lausunto

15.3.2021

Lainsäädäntöneuvos Virpi Koivu

Hallintovaliokunta 16.3.2021 klo 12.15; HE 261/2020 vp

Hallintovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä täydentävän asiantuntijalausunnon hallituksen esityksestä HE 261/2020 vp, jolla ehdotetaan muutettavaksi muun muassa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettua lakia (*rahanpesulaki*), siltä osin kuin on kyse ehdotetusta rahanpesulain 4 luvun 4 §:n 3 momentista. Mikäli sääntelyä ei voida ministeriön mukaan hyväksyä hallituksen esityksessä ehdottamassa muodossa, pyydetään oikeusministeriötä tekemään hyväksyttävissä olevaa sanamuotoa koskeva ehdotus.

Ensinnäkin on syytä kiinnittää huomiota siihen, että rahanpesulainsäädäntö on kokonaisuutena voimakkaan käyttötarkoitussidonnaista henkilötietojen käsittelyä koskevaa erityislainsäädäntöä, joka perustuu pääosin EU-velvoitteiden täytäntöönpanoon. Toiseksi hallituksen esityksessä ehdotetun säännöksen osalta on huomioitava, että se liittyy rahanpesulain 4 lukuun, joka koskee pelkästään epäilyttäviä liiketoimia koskevia tilanteita, ei muita ilmoitusvelvollisille säädettyjä velvoitteita. Luvussa säädetään nimenomaisesti epäilyttäviä liiketoimia koskeviin ilmoituksiin liittyvästä salassapitovelvoitteesta, joka perustuu suoraan rahanpesudirektiivin täytäntöönpanovelvoitteeseen. Tästä syystä myös luvun salassapitovelvoitteeseen säädetyt poikkeukset kytkeytyvät pelkästään näihin tilanteisiin. Oikeusministeriö ei pidä tarkoituksenmukaisena, että momenttiin lisättäisiin näitä tilanteita koskevia laajempia tiedonluovutussäännöksiä. Mahdolliset muut rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvät tiedonluovutustilanteet tulisi huomioida muualla rahanpesulaissa, jos sellaisia pidetään tarpeellisina. Tällaisissa säännöksissä olisi kuitenkin huomioitava perustuslain tulkintakäytännöstä liittyvät näkökohdat, myös siltä osin kuin on mahdollisesti kyse kansallisen sääntelyliikkumavaran käytöstä.

Oikeusministeriö ei myöskään pidä tarkoituksenmukaisena valtiosääntöoikeudellisista syistä sitä, että tiedonluovutus kytkettäisiin tiedon tarpeellisuuteen sen sijaan että hallituksen esityksen mukaisesti säädettäisiin tiedon välttämättömyydestä. Hallituksen esityksen säätämisjärjestysperusteluista (s. 27) ja ehdotetun momentin säännöskohtaisista perusteluista ilmenee selkeästi se, että luovutettava tieto olisi arkaluonteinen. Oikeusministeriö kiinnittää tältä osin huomiota perustuslakivaliokunnan linjauksiin, jotka koskevat arkaluonteisina pidettävien henkilötietojen käsittelyä. Näitä linjauksia ei ole rajattu koskemaan pelkästään viranomaisia. Direktiivin täytäntöön pantavat säännökset eivät näyttäisi estävän valtiosääntöoikeudellisten, arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevien vaatimusten huomioimista.

Edellä mainittujen seikkojen valossa oikeusministeriön käsityksen mukaan hallituksen esityksessä ehdotettua muotoilua ei olisi syytä muuttaa. Oikeusministeriö on osallistunut ehdotetun säännöksen jatkovalmisteluun, jossa on otettu asianmukaisesti huomioon sekä perusoikeuksien että henkilötietojen suojaa koskevat vaatimukset.

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Eteläesplanadi 10 00130 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	oikeusministerio@om.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi